

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Framtidens äldreomsorg – strategi för att möta de äldres behov

Vid stadsdelsnämndens sammanträde 2012-12-13 fick förvaltningen i uppdrag att återkomma med en redovisning av en strategi för att möta de äldres behov utifrån tidigare redovisning om ”Framtidens äldreomsorg” som fanns med i tertialrapport 2/2012.

Framskrivningen av äldreomsorgsbehovet under perioden 2009-2040 för Enskede-Årsta-Vantör visar att antalet äldre personer över 65 år totalt kommer att öka från 11 959 år 2009 till 13 040 år 2020, 16 370 år 2030 och 19 730 år 2040. Ökningarna sker fram till år 2030 inom åldersgruppen 65-79 år medan en minskning under samma period sker vad gäller äldre personer över 80 år. Från år 2030 till år 2040 kommer även antalet personer över 80 år att öka. Under perioden beräknas därför behovet av platser inom vård- och omsorgsboenden inledningsvis att minska.

Förvaltningen ser att det istället kommer att behöva byggas bra bostäder anpassade för äldre personer och personer med funktionsnedsättningar. Då det sker en kraftig utbyggnad av bostäder inom stadsdelsområdet ser förvaltningen att detta kommer att finnas att tillgå och således uppfyllas.

Tidigare har förvaltningen i samband med tertialrapport 2/2012, ”Framtidens äldreomsorg”, hänvisat till underlag från rapporten ”Hälsoläget hos länets ålderspensionärer – en utgångspunkt för hälsofrämjande åtgärder” som har tagits fram inom ramen för samarbetet mellan Äldrecentrum och ARC (Aging Research Center) i Äldreforskningens hus. Här framgår att när det gäller socioekonomisk påverkan kan det utläsas att det finns en tydlig hälsoskillnad mellan män och kvinnor, och mellan låg- och höginkomsttagare.

Rapporten uppger att i arbetet med att motivera till mer hälsobefrämjande levnadsvanor finns det anledning att fokusera på grupper med låg utbildning och svag ekonomi. Här är det motiverande samtalet i samband med förebyggande hembesök en viktig del i en framtida folkhälsostrategi. Rapporten anger följande fem områden som viktiga delar i folkhälsoarbetet:

- Underlätta för den äldre att leva ett självständigt liv
- Stimulera till delaktighet i samhället och föreningsliv
- Underlätta att behålla ett socialt nätverk och ha gemenskap med andra
- Verka uppsökande och förebyggande bl.a. genom hälsosamtal i hemmet
- Arbeta för att förebygga fallskador

Det finns uppskattade sociala mötesplatser inom de två servicehus, Enskede Nya servicehus och Enskededalens servicehus, som drivs på entreprenad.

Förvaltningen bedriver sedan flera år i egen regi ett arbete med fokus på förebyggande insatser.

Verksamheten består av sex sociala mötesplatser och ett seniorgym, fixartjänst för äldre, anhörigstöd, heminstruktör för personer med syn- och/eller hörselnedsättning, sommarkollo, Rågsveds hälsoträdgård och en omfattande volontärverksamhet.

Verksamheten har utvärderats vad gäller de sociala mötesplatserna och seniorgymmet. Resultatet från utvärderingen som har genomförts av Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum har redovisats i rapporten "Gemenskap ger hälsa". Rapporten visar att förvaltningens intentioner är riktiga. Stadsdelsnämnden har delgivits resultatet i tjänstutlåtande dnr 1.2.1-168/2013.

De som intervjuades i samband med utvärderingen ombads bland annat att beskriva varför de besöker träffpunkten respektive seniorgymmet. Det dominerade svaret för de som ofta deltar på träffpunkterna är att de vill träffa folk. Några berättar att de inte kände någon i området, flera omvittnar att de fått vänner tack vare träffpunkten. Ett vanligt svar på frågan om vad som kan göra att de mår bättre är att få umgås med

andra. För flera av dessa är träffpunkten den enda aktiviteten de har.

Den utvärdering som genomförts visade att för flertalet av de tillfrågade är det avgörande att träffpunkten ligger nära, vilket också återspeglas av att besökarna oftast bor i den stadsdel där träffpunkten ligger.

Utvärderingen visar att de sociala mötesplatserna och även senorgymmet fyller en viktig funktion genom att kompensera för den förlust av socialt nätverk som ofta uppkommer vid ökande ålder.

Det senaste tillskottet inom den förebyggande verksamheten är det utegym som startat i Dalbottenparken i Högdalen. Dessutom finns nu ytterligare ett senorgym inom Rågsveds servicehus.

Utifrån utvärderingen och rapporten ”Hälsoläget hos länets ålderspensionärer – en utgångspunkt för hälsofrämjande åtgärder” ser förvaltningen att den fortsatta inriktningen bör vara att bibehålla och om möjlighet och behov finns utöka antalet sociala mötesplatser i stadsdelen samt att fortlöpande utveckla utbudet av aktiviteter och stimulans i samråd med stadsdelens äldre medborgare.

Detta skulle uppfylla områdena:

- Underlätta för den äldre att leva ett självständigt liv
- Stimulera till delaktighet i samhället och föreningsliv
- Underlätta att behålla ett socialt nätverk och ha gemenskap med andra

Det arbete som volontärerna gör ger vinster både för de äldre som får stödet och för volontärerna själva genom att alla berörda kan hålla sig friska längre. Arbetet sker under parollen ”Pigg pensionär hjälper mindre pigg pensionär att bli pigg och blir därmed piggare själv”.

Förvaltningen anser att den volontärverksamhet som bedrivs bör fortsätta. Nyrekrytering av volontärer sker fortlöpande men antalet volontärer är förhållandevis konstant och förvaltningen ser därför att åtgärder behöver vidtas för att ytterligare öka rekryteringen.

Detta skulle uppfylla området:

- Underlätta att behålla ett socialt nätverk och ha gemenskap med andra

Den uppsökande verksamheten som sker sedan flera år inom äldreomsorgen är ett viktigt inslag. En del i detta arbete är de informationstillfällen som genomförs till äldre och deras anhöriga. Det handlar om att ge vägledning om det egna ansvaret och de faktorer som är av betydelse för en bra ålderdom samt vilket stöd kommunen kan tillhandahålla om hälsotillståndet förändras. Det kan t ex gälla det egna boendet, närhet till kommunikationer, affärer, vårdcentral, sociala kontakter, aktiviteter, träning, se över fallförebyggande åtgärder och bra kosthållning.

Förvaltningen anser att de riktade informationstillfällena för äldre som fyller 80 år som genomförts under 2013 bör fortgå under kommande år.

Detta skulle uppfylla områdena:

- Verka uppsökande och förebyggande bl.a. genom hälsosamtal i hemmet
- Arbeta för att förebygga fallskador

Förvaltningens goda samarbete och dialog med stadsdelsnämndens pensionärsråd om äldres situation fortsätter. Andra forum för dialog tillämpas inom de olika enheterna. Det sker både individuellt och i grupp exempelvis i form av fokusgrupper, anhörigträffar samt förtroenderåd/anhörigråd.

Förvaltningen anser vidare att personalen inom de olika verksamheterna bör fortsätta att tillämpa ett vardagsrehabiliterande förhållningssätt i omvårdnadsarbetet, dvs. låta den äldre göra det den klarar själv och stödja de moment den äldre inte klarar.

Vidare för att förbättra möjligheterna till dialog om hur den äldre själv upplever sin situation bör biståndshandläggarna fortsätta att tillämpa metoden Motiverande samtal (MI).

Förvaltningen anser också att det är mycket viktigt att fortsatt stort fokus läggs på verksamhets- och avtalsuppföljning, både avseende individuppföljning av de enskilda äldres synpunkter och på utförandet av insatser samt ur verksamhetsperspektiv.

Vidare bör fortsatt satsning på utveckling av hemtjänsten för att möjliggöra kvarboende ske. De specialistteam såsom omvårdnads-, demens- och psykiatriteam som i dag finns inom hemtjänsten utgör ett viktig faktor för att kunna möta äldre med omfattande och komplexa omvårdnadsbehov.

Även för biståndshandläggarna behöver kompetensen inom dessa specialområden stärkas. Detta har påbörjats genom utbildning i psykiatri, missbruk och vräkningsförebyggande insatser.

Samverkan med landstinget behöver fortsätta och detta sker bland annat genom att lokala överenskommelser tecknas samt genom möten på förvaltnings- och enhetsnivå.

Förvaltningen följer fortlöpande de förändringar som sker gällande behovet inom vård- och omsorgsboende och servicehus. Trenden följer framskrivningen av äldreomsorgsbehovet 2009-2040, som redovisats ovan, och visar på ett ökat antal tomställda lägenheter. Utifrån förändringar över tid behöver ställning tas till eventuell avveckling/omdisponering. Varje år sker planering för regionen Östra söderort vad gäller behovet av lägenheter inom servicehus och vård- och omsorgsboenden. Samverkan sker även fortlöpande med bostadsbolagen.

Förvaltningens olika verksamheter har en positiv inställning till att ta emot skolungdom och praktikanter. Detta är viktigt för att tillgodose ett framtida rekryteringsbehov inom äldreomsorgen.

Ett gott exempel är det Praktikcentrum som utvecklats inom Stureby vård- och omsorgsboende där praktikanter (sjuksköterskor, sjukgymnaster, arbetsterapeuter) från Karolinska institutet bereds praktik som syftar till att följa aktuell forskning och trygga framtida rekrytering av dessa yrkeskategorier. Samverkan med skolor fortsätter för att locka nya medarbetare till äldreomsorgen.

Bland de anställda inom äldreomsorgen finns många nationaliteter representerade. Hittills har medarbetarna kunnat möta behovet hos äldre med utländsk bakgrund i det språk som varit aktuellt och förvaltningen ser att detta är nödvändigt att utveckla.

De största grupperna utländskfödda äldre i stadsdelen kommer från Finland och Danmark samt övriga Europa. Idag finns en mötesplats för finsktalande som drivs i samverkan med stadsdelarna Farsta och Skarpnäck. Denna mötesplats är uppskattad och behöver således fortgå för att möta fortsatta behov. Även denna grupp bör erbjudas information om hur den äldre bäst förbereder sig för ett gott åldrande.